

Ministerie van Justitie en Veiligheid
t.a.v. de heer mr. dr. F.B.J. Grapperhaus
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Den Haag, 15 november 2018
dossiernummer: 106190
uw kenmerk: 2303396
telefoonnummer: +31 (0)70 335 35 65
e-mail: e.vandenbosch@advocatenorde.nl

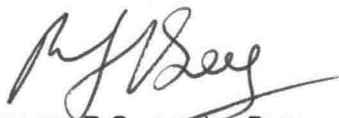
Betreft: Wet aanpak dierenmishandeling en dierverwaarlozing

Geachte minister,

Bij brief van 4 oktober 2018 heeft u de Nederlandse orde van advocaten (NOvA) ter consultatie voorgelegd de Wet aanpak dierenmishandeling en dierverwaarlozing. De NOvA voldoet graag aan uw verzoek en heeft zijn adviescommissie strafrecht gevraagd te adviseren.

Bijgaand stuur ik u het advies van de adviescommissie. De algemene raad sluit zich aan bij de overwegingen van de adviescommissie en verzoekt u deze bij de verdere uitwerking te betrekken.

Met de meeste hoogachting,
namens de algemene raad,

mw. mr. R.G. van den Berg
algemeen secretaris

bijlage: advies van de adviescommissie strafrecht

Bezoekadres
Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35
Fax 070 - 335 35 31

Postadres
Postbus 30851
2500 GW Den Haag

ADVIES

Van	:	adviescommissie strafrecht
Datum	:	30 oktober 2018
Betreft	:	Wet aanpak dierenmishandeling en dierverwaarlozing

SAMENVATTING**Conclusie**

De noodzaak voor aanpassing van de wet is duidelijk en op de meeste voorgestelde punten ook begrijpelijk. De voorgestelde aanpassingen worden om die reden ook grotendeels onderschreven, maar er is wel een aantal punten dat verduidelijking behoeft. Daarnaast lijken enkele voorgestelde wijzigingen overbodig en meent de commissie dat het aanbevolen is om ook tot een aanpassing van de regeling omtrent strafvorderlijk beslag op dieren te komen.

Kernpunten

- **Artikel I: Aanpassing 425 Sr overbodig**
 - Voorgesteld wordt om het huidige lid 1 van artikel 425 Sr als misdrijf op te nemen in een nieuw in te voeren artikel 306a. Daarin wordt ook de opzettelijke variant van het nalaten voldoende zorg te dragen voor het onschadelijk houden van een gevaarlijk dier opgenomen. De niet opzettelijke variant blijft strafbaar als overtreding onder 425 Sr. De noodzaak voor deze aanpassing is echter onvoldoende onderbouwd. De wijziging lijkt vooral ingegeven door de wens vanuit diverse organisaties. Echter, bij het aanhitsen van een dier jegens een ander dier of jegens een mens, kan nu ook vervolgd worden ter zake (poging tot) vernieling of ter zake (poging tot) (zware) mishandeling. Datzelfde geldt ingeval sprake is van het opzettelijk niet terughouden van een gevaarlijk dier. Opmerking verdient daarbij nog dat het ook voorkomt dat een vervolging ter zake artikel 425 Sr wordt gecombineerd met een vervolging op basis van het veroorzaken van letsel door schuld, als van opzet niet blijkt. Waarom het naast deze mogelijkheden nog nodig zou zijn een specifieke strafbaarstelling in het leven te roepen blijkt niet. De wens om inbeslagname mogelijk te maken, wordt hiermee immers voldoende ondervangen. Het advies is dan ook om deze wijziging te schrappen.

- **Artikel II: Gedragsaanwijzing**
 - Voorgesteld wordt om een gedragsaanwijzing te introduceren waarbij een verbod dieren te houden mogelijk wordt gemaakt. Deze gedragsaanwijzing wordt door de officier van justitie opgelegd, in de vorm van een aanwijzing in de zin van artikel 509hh Sv. De wens deze maatregel in te voeren is begrijpelijk, gelet op het feit dat inbeslagname bij een verdenking van verwaarlozing niet voorkomt dat tot de verkrijging van nieuwe dieren wordt overgegaan. Uit het wetsvoorstel en de toelichting daarop blijkt evenwel niet dat aandacht is geweest voor de positie van professioneel dierhouders in dit verband, zoals agrarisch ondernemers of dierenhandelaren. In die gevallen zou een dergelijke aanwijzing immers neerkomen op een stillegging van de onderneming. Dit terwijl de betrokkene zelf moet procederen tegen een dergelijke gedragsaanwijzing en de rechterlijke toets dus later, terwijl die aanwijzing al is ingegaan, plaats heeft. Dat kan bij bijvoorbeeld voor veehouders verstrekkende gevolgen hebben. Het lijkt goed hier in de toelichting op het wetsvoorstel expliciet aandacht aan te besteden.

- *Houderschapsbegrip*
 - In de toelichting op het wetsvoorstel wordt in het kader van het voorgestelde houdverbod en de gedragsaanwijzing meerdere malen opgemerkt dat het 'houdbegrip' breed moet worden uitgelegd. Niet is duidelijk of hiermee een verruiming van het thans gehanteerde houderschapsbegrip beoogd is. Juist nu houderschap een kwalificatie kan zijn die ingevuld moet zijn wil tot de mogelijkheid van handhavend optreden of bestraffing gekomen worden, zou het goed zijn hierover duidelijkheid te verschaffen.

- *Het houdverbod als separaat misdrijf*
 - In het voorstel is het houdverbod als separaat misdrijf opgenomen. De argumenten daartoe overtuigen echter niet en ook roept dit voorstel veel vragen op. Het is onvoldoende duidelijk waarom niet aangesloten is bij artikel 38v Sr en verder. Daarbij is niet toegelicht waarom het houdverbod een maximale duur van 10 jaar zou moeten kennen.

- *Uitbreiding mogelijkheden inbeslagname*
 - In het wetsvoorstel wordt weliswaar gerefereerd aan de intrinsieke waarde van het dier, maar de belangen van de verdachte c.q. beslagene komen in het wetsvoorstel in het geheel niet ter sprake. Dit laat zich het sterkst voelen bij de uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagname die uit die voorstel voortvloeien.

De hier al genoemde strafbaarstelling van de opzettelijke variant van het niet terughouden of het aanhitsen van een gevaarlijk dier als misdrijf, is mede ingegeven door de wens inbeslagname in dergelijke gevallen mogelijk te maken. Thans is inbeslagname op grond van artikel 425 Sr niet mogelijk buiten heterdaad. Hierboven is nut en noodzaak van de voorgestelde wijziging reeds aangestipt. Los daarvan verdient opmerking dat het, juist gelet op de uitgangspunten van het wetsvoorstel, aanbeveling zou verdienen de inbeslagname zoveel mogelijk terug te dringen. In de toelichting wordt immers opgemerkt dat de intrinsieke waarde van een dier uitgangspunt is, wordt verwezen naar het rapport 'een dier is geen ding' en wordt, onder 5., opgemerkt dat bijtincidenten ook veel impact hebben op de eigenaren van een hond, die het dier vaak als een volwaardig gezinslid zien. Het zou in dat verband, rekening houdende met de belangen van de verdachte/beslagene aanbevelingswaardig zijn juist te streven naar een zeer terughoudende inzet van strafvorderlijk beslag op dieren en dit wetsvoorstel aan te grijpen om voor het beslag op dieren aparte regels in het leven te roepen. Thans wordt een inbeslaggenomen dier juridisch hetzelfde behandeld als ieder ander voorwerp, hetgeen met de uitgangspunten van dit wetsvoorstel niet strookt. Aan de rechter dient de mogelijkheid geboden te worden inbeslaggenomen dieren onder voorwaarden terug te geven, ook aan een ander dan de verdachte.

CONSULTATIEREACTIE

Inleiding

Het wetsvoorstel ziet op aanpassing van de Wet Dieren en aanpassingen van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering, om te kunnen komen tot een betere aanpak van schendingen van het dierenwelzijn, zowel via bestuursrechtelijke als strafrechtelijke weg. Daarnaast worden voorstellen gedaan die zien op de strafrechtelijke aanpak van zogenaamde bijtincidenten. Deze reactie beperkt zich tot de strafrechtelijk relevante voorstellen.

Het wetsvoorstel en de aanleiding tot het wetsvoorstel zijn begrijpelijk en helder. De noodzaak van invoering van een gedragsaanwijzing, het dadelijk uitvoerbaar verklaren van algemene en bijzondere voorwaarden en de introductie van een zelfstandig houdverbod is ook duidelijk en het wetsvoorstel wordt op die punten, zij het met enkele aandachtspunten, dan ook onderschreven. Anders is dat waar het gaat om de voorgestelde wijziging en uitbreiding van het huidige artikel 425 Sr. Aan de positie van de verdachte, indien van strafvorderlijk beslag op dieren sprake is, wordt in dit wetsvoorstel en de toelichting daarop ten onrechte geen aandacht besteed.

In het navolgende komen eerst de commentaren op de specifiek voorgestelde wijzigingen aan bod, daarna worden nog enkele algemene opmerkingen bij het wetsvoorstel gemaakt.

Artikel I, aanpassing 425 Sr

De voorgestelde aanpassing en uitbreiding van artikel 425 Sr is, zo blijkt uit de toelichting op het wetsvoorstel en uit de contourenbrief houdverbod van 30 juni 2017, vooral ingegeven door het rapport 'Verantwoord honden houden' van de Raad voor Dieraangelegenheden uit 2013. In dat rapport wordt, kort gezegd, gesteld dat het vanwege de nadelige gevolgen en de maatschappelijke impact van bijtincidenten, aanbeveling zou verdienen om het niet voldoende onschadelijk houden van een gevaarlijk dier en het ophitsen van een dier als misdrijf strafbaar te stellen. Met deze voorgestelde wijziging wordt aan die wens voldaan en wordt tevens het aanhitsen of het niet terughouden van een dier wanneer dat dier een ander dier aanvalt strafbaar gesteld.

Die laatste toevoeging aan artikel 425 lid 1 Sr lijkt zinvol. Thans is het immers zo dat het niet terughouden of het aanhitsen van een gevaarlijk dier alleen strafbaar is indien dat jegens een mens geschiedt, terwijl 425 Sr lid 2, het onschadelijk houden, die beperking niet kent. Dit terwijl lid 1 de 'zwaardere' variant is (hetgeen ook mag blijken uit de wens lid 1 tot misdrijf te maken).

Ook de wens om lid 1 te promoveren tot misdrijf lijkt in eerste instantie begrijpelijk. Het aanhitsen van een dier impliceert in zekere zin immers al bijna een vorm van opzet, het laat zich moeilijk voorstellen dat iemand een dier niet opzettelijk aanhitst of niet opzettelijk niet terughoudt, wanneer een mens of dier wordt aangevallen. Deze wijziging en de introductie van een opzettelijke variant van het tweede lid zijn echter overbodig.

Ook nu al is het immers mogelijk dat de houder van een dier dat pijn of letsel veroorzaakt vervolgd wordt op basis van opzetdelicten, zoals mishandeling, poging tot zware mishandeling (bij aanvallen op mensen gericht) en vernieling (bij aanvallen op andere dieren gericht). Dat gebeurt in de praktijk ook geregeld. Overigens verdient nog opmerking dat ook regelmatig vervolgd wordt voor zwaar lichamelijk letsel door schuld.

Met de introductie van artikel 306a Sr wordt dan ook niet een uitbreiding van de strafbaarstelling geïntroduceerd, maar een nieuwe specialis. Een specialis die bovendien moeilijk te rechtvaardigen

valt, gelet op het relatief beperkte aantal gevallen waarin van opzet sprake zal zijn. Zoals immers in de Memorie van Toelichting ook uiteengezet wordt heeft een bijtincident vaak grote gevolgen, niet alleen voor de slachtoffers, maar ook voor de houder of eigenaar van een hond. Gesteld kan worden dat de meeste bijtincidenten door niemand gewild zijn, ook niet door de houder van de hond. Waarom het relatief beperkte aantal gevallen de introductie van een zelfstandige strafbaarstelling als misdrijf rechtvaardigt, terwijl vervolging ook al plaats kan vinden op basis van andere misdrijven, blijkt dan ook onvoldoende.

Voor nu het doel van die wijziging, het mogelijk maken van inbeslagname buiten heterdaad, dus ook thans al bereikt kan worden via een vervolging op basis van het bestaande instrumentarium. Dit terwijl het introduceren van een zelfstandige strafbaarstelling van de opzetvariant, het gevaar van een zogenaamd 'net-widening-effect' met zich brengt, in die zin dat de vervolging wordt ingestoken op de opzettelijke variant, puur en alleen om inbeslagname mogelijk te maken, waarna de verdenking vervolgens wordt afgezwakt. Dit is, gelet op de zeer marginale toets bij beslag (waarover later meer), niet irreëel.

Nu de noodzaak van deze wijziging aldus onvoldoende blijkt, wordt geadviseerd van deze voorgestelde wijziging af te zien. Niet blijkt dat nagegaan is of het huidige instrumentarium onvoldoende mogelijkheden zou bieden. Weliswaar wordt verwezen naar het rapport van de Raad voor Dieraangelegenheden uit 2013, maar ook in dat rapport wordt slechts gesteld dat vanwege de aard en de ernst van de schade die kan optreden wordt geadviseerd om artikel 425 Sr tot misdrijf te maken (p. 15 van het rapport). Hetgeen met de mogelijkheden die de huidige strafwetgeving biedt tot schadeverhaal, op zichzelf onvoldoende grond vormt om tot deze wijziging te komen.

Artikel II, de gedragsaanwijzing

De gedragsaanwijzing in de zin van 509hh Sv kan met de voorgestelde wijziging ook worden ingezet indien van gevaar voor de gezondheid of het welzijn van dieren sprake is. In dat kader wordt ook voorgesteld in die gedragsaanwijzing een houdverbod op te nemen. Dit om dierenwelzijn ook in de periode voor de (inhoudelijke) zitting optimaal te waarborgen. Die wens is begrijpelijk en terecht. Het voorgestelde artikel is inhoudelijk ook in orde.

In de toelichting op het wetsvoorstel wordt echter geen aandacht besteed aan de positie van professionele dierhouders in het kader van dit voorstel. Het opleggen van een houdverbod als gedragsaanwijzing aan bijvoorbeeld een agrarisch ondernemer, een dierhandelaar of een fokker, komt immers in feite neer op stillegging van de onderneming, een zeer vergaande maatregel. Dit terwijl tegen een maatregel op basis van artikel 509hh Sv door de betrokkene zelf actief geprocedeerd moet worden en terwijl een beroep tegen die gedragsaanwijzing de werking daarvan niet schorst. Ondanks dat op een dergelijk beroep zo snel mogelijk moet worden beslist, kan een periode van enkele dagen zonder dieren voor professionele houders verstrekkende gevolgen hebben. In de toelichting wordt weliswaar in zijn algemeenheid gerefereerd aan proportionaliteit en subsidiariteit, het zou goed zijn om, juist nu de officier van justitie de bevoegdheid krijgt deze maatregel zonder tussenkomst van de rechter eenzijdig op te leggen, ook expliciet stil te staan bij de positie van de professionele dierhouder.

Daarnaast wordt in de toelichting nu vooral stilgestaan bij de nieuw te introduceren mogelijkheid van een houdverbod middels de gedragsaanwijzing, hetgeen gelet op het feit dat dit een toevoeging vormt op het huidige instrumentarium begrijpelijk is. Opgemerkt zij echter dat middels deze gedragsaanwijzing uiteraard ook ingezet kan worden op het volgen van verplichte cursussen of trainingen ten aanzien van het houden en verzorgen van dieren, via het huidige 509hh lid 2

onder d Sv. Op die manier kan juist ook voorkomen worden dat direct tot inbeslagname of een houdverbod overgegaan moet worden.

Houderschap

In de toelichting op het wetsvoorstel wordt op meerdere plaatsen gerefereerd aan het houderschapsbegrip. In het kader van de gedragsaanwijzing en het voorgestelde houdverbod, wordt daarbij expliciet opgemerkt dat het houdverbod ruim moet worden uitgelegd. Zo wordt bijvoorbeeld gesteld: *“Het is hiervoor niet noodzakelijk dat de verdachte in juridische zin eigenaar is. Ook het (al dan niet op verzoek van iemand anders) verzorgen of anderszins onder zich hebben van dieren valt onder de reikwijdte van deze bepaling.”* (paragraaf 6). Ook in paragraaf 7 wordt opgemerkt dat het begrip houden ruim moet worden uitgelegd, vervolgens wordt opgemerkt: *“Voorkomen moet worden dat de verdachte op enigerlei wijze dieren zodanig in zijn beschikkingsmacht heeft of krijgt dat het mogelijk wordt om die dieren pijn of letsel toe te brengen of het welzijn van die dieren aan te tasten.”*

Het is niet duidelijk of beoogd is het huidige houderschapsbegrip aan te passen of uit te breiden. Het zijn van houder is een kwalificatie die de overtreder van bijvoorbeeld artikel 2.2. lid 8 Wet Dieren moet hebben, wil tot handhavend optreden overgegaan kunnen worden. Hoewel het inderdaad zo is dat het niet vereist is dat de houder ook eigenaar is, volgt uit jurisprudentie dat het sporadisch verzorgen of onder zich hebben van dieren, niet tot de kwalificatie houder leidt. Het bijvoorbeeld helpen met de administratie ten aanzien van dieren en het verrichten van hand- en spandiensten met betrekking tot de verzorging, maakt iemand niet tot houder (CBB 14 april 2015, ECLI:NL:CBB:2015:128). Ook het geven dat een betrokkene dieren voert, stallen uitmest en waterbakken schoonmaakt, maakt niet dat (zonder meer) aangenomen kan worden dat iemand houder is (CBB 23 juni 2016, ECLI:NL:CBB:2016:173). Denkbaar is dat ook het eenmalig uitlaten van de hond van een ander niet tot houderschap leidt.

Dit terwijl in dergelijke gevallen wel sprake is van het verzorgen van dieren van een ander en de (tijdelijke) beschikkingsmacht over dieren. Derhalve dient verduidelijkt te worden of met deze wijziging ook een wijziging in het begrip ‘houder’ beoogd wordt. Te dien aanzien kan overigens worden opgemerkt dat een verruiming van dit begrip niet wenselijk is. Juist door de kwalificatie mag immers van een houder bepaald gedrag verlangd worden. Die drempel verlagen leidt tot een ongewenste uitbreiding van de groep van potentiële overtreders.

Het houdverbod als separaat misdrijf

Het voorgestelde houdverbod roept veel vragen op bij de adviescommissie strafrecht.

Allereerst merkt de adviescommissie strafrecht op dat – nu sprake is van een gedragsbeperkende maatregel – het voor de hand ligt om aan te sluiten bij art. 38v e.v. Sr. In plaats daarvan voorziet het wetsvoorstel echter in een speciaal regime waarbij overtreding van het houdverbod bovendien als separaat misdrijf wordt aangemerkt. Volgens de concept Memorie van Toelichting is aansluiting bij art. 38v e.v. Sr niet geïndiceerd omdat ingrijpen ook mogelijk zou moeten zijn als *“er (nog) geen aanwijzingen voor of sprake is van mishandeling of verwaarlozing”*. De adviescommissie strafrecht kan deze redenering niet goed volgen. Ook indien zou worden aangesloten bij art. 38v Sr is immers niet vereist dat sprake is van (aanwijzingen van) mishandeling of verwaarlozing. Voldoende is dat het houdverbod als gedragsbeperkende maatregel wordt overtreden. Of die overtreding tevens gepaard gaat met mishandeling of verwaarlozing is niet relevant.

De adviescommissie strafrecht merkt in dit verband verder op dat zij niet bekend is met andere strafrechtelijke maatregelen waarvan overtreding een separaat misdrijf oplevert. Er is dan ook

sprake van een significante stijlbreuk met het systeem van handhaving van de strafvorderlijke maatregelen. Een dergelijke stijlbreuk behoeft wat de adviescommissie strafrecht betreft meer toelichting. Te meer nu i) overtreding van het houdverbod een misdrijf oplevert waarvoor voorlopige hechtenis kan worden toegepast en ii) de strafbaarstelling tot gevolg heeft dat bijvoorbeeld ook ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel mogelijk zal zijn.

Ook vraagt de adviescommissie strafrecht zich af waarom – voor zover al sprake zou moeten zijn van een separate strafbaarstelling – deze niet is opgenomen in de WED. Dat ligt wat de adviescommissie strafrecht betreft meer voor de hand, in ieder geval als het gaat om professionele (vee)houders. Opname als economisch delict zou bovendien als voordeel hebben dat de speciale beslagbepaling van art. 18 WED van toepassing is. Deze bepaling vereist voor inbeslagname niet dat sprake is van een VH-feit zodat de gekunstelde invoering van overtreding van het houdverbod als misdrijf onder gelijktijdige uitbreiding van art. 67 Sv¹ eveneens achterwege kan blijven. Indien opname in de WED niet wenselijk is omdat geen sprake zou zijn (althans niet altijd) van een economisch delict *stricto sensu* zou dit wat de adviescommissie strafrecht er overigens voor pleiten om juist wel aan te sluiten bij art. 38v e.v. Sr. Dan is immers sprake van een “commuun” delict waarvoor de gewone commune bepalingen dienen te gelden.

Voorts vraagt de adviescommissie strafrecht zich af wat het subjectieve bestanddeel (*mens rea*) is van de strafbaarstelling van overtreding van het houdverbod (art. 8.12, lid 7). Betreft het een culpoos delict of een doleus delict?

Tot slot meent de adviescommissie strafrecht dat serieuze vraagtekens gesteld kunnen worden bij de maximale duur van het voorgestelde houdverbod. Ook hier is sprake van een stijlbreuk met art. 38v e.v. Sr. Waar deze artikelen voorzien in een maximale duur van de gedragsbeperkende maatregel van vijf jaar gaat het houdverbod uit van een maximale duur van tien jaar. Zonder nadere toelichting, die ontbreekt, acht de adviescommissie strafrecht deze verdubbeling van de maximale duur niet begrijpelijk.

Uitbreiding mogelijkheden inbeslagname

In de toelichting op het wetsvoorstel wordt een aantal maal over de uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagname gesproken, zowel ten aanzien van overtredingen met betrekking tot het dierenwelzijn, als ten aanzien van dieren die bij bijtincidenten betrokken zijn. Het introduceren van een opzettelijke, misdrijfvariant van het huidige artikel 425 Sr, is zelfs grotendeels gestoeld op de wens inbeslagname in dergelijke gevallen ook buiten heterdaad mogelijk te maken.

De wens om een misdrijfvariant van artikel 425 Sr in te voeren, met als enkele doel beslaglegging mogelijk te maken buiten heterdaad, is bovendien in strijd met de subsidiariteitseis. Door het opnemen van een misdrijfvariant en de toevoeging aan artikel 67 Sv wordt immers ook voorlopige hechtenis mogelijk. Nu het kennelijk uitsluitend de bedoeling is om beslag mogelijk te maken zou het eerder aangewezen zijn om in een speciale beslagregeling te voorzien. Ook hier kan verwezen worden naar art. 18 WED. Dit artikel vereist, zoals gezegd, geen verdenking van een strafbaar feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. Ook dit pleit voor aansluiting bij de WED in plaats van een gekunstelde invoering van een misdrijfvariant van art. 425 Sr onder gelijktijdige aanpassing van art. 67 Sv.

¹ Op overtreding van het voorgestelde houdverbod staat maximaal een jaar gevangenisstraf terwijl art. 67 Sv in beginsel een maximale gevangenisstraf van tenminste vier jaar vereist.

Los van de opmerkingen die in het voorgaande al gemaakt zijn ten aanzijn van de voorgestelde wijziging van artikel 425 Sr, dient in zijn algemeenheid te worden opgemerkt dat het betreuenswaardig is dat uit de toelichting op het wetsvoorstel aldus blijkt dat de wens is om in te zetten op een uitgebreidere toepassing van de beslagmogelijkheden. Dit terwijl het juist aanbeveling verdient om enerzijds het aantal beslagen op dieren terug te dringen en anderzijds een speciale regeling in het leven te roepen voor dieren die toch strafvorderlijk in beslag moeten worden genomen. Dat het wetsvoorstel in beide niet voorziet is een gemiste kans. Juist nu als uitgangspunt de intrinsieke waarde van het dier wordt genoemd en ook expliciet wordt gewezen op het burgerinitiatief 'een dier is geen ding'.

De intrinsieke waarde van dieren is ook wettelijk vastgelegd (1.3 Wet Dieren) en ook is wettelijk vastgelegd dat een dier geen zaak is (3:2a BW). Toch zijn de regels omtrent strafvorderlijk beslag onverminderd van toepassing op dieren, zoals ook de civiele kamer van het Hof Den Haag heeft bevestigd (Gerechtshof Den Haag 18 juli 2017, ECLI:NI:GHDHA:2017:2021). Naar aanleiding van dit arrest is overigens door verschillende dierenorganisaties ook een petitie aan de tweede kamer aangeboden, met de oproep dieren niet langer als een voorwerp te behandelen, indien die dieren in beslag genomen worden.

Thans wordt een inbeslaggenomen dier immers nog op dezelfde wijze behandeld als ieder ander voorwerp. Dit betekent dat tegen strafvorderlijk beslag kan worden opgekomen middels een klaagschrift op basis van artikel 552a Sv. In die klaagschriftprocedure wordt slechts een zeer marginale toets aan de dag gelegd, te weten of het hoogst onwaarschijnlijk is dat de strafrechter, later oordelend, tot verbeurdverklaring zal komen. Bij een niet apert onredelijke verdenking, strandt een klaagschrift dus op die toets. Dat betekent dat het beslag dan op de dieren blijft rusten. Het OM kan vervolgens, op basis van artikel 117 Sv, besluiten tot vervreemding of vernietiging van het beslag. Gelet op de hoge bewaarkosten van dieren, leidt dit ertoe dat de inbeslaggenomen dieren reeds voor een inhoudelijke behandeling zijn vervreemd of geëuthanaseerd. Indien later toch tot teruggave besloten wordt door de zittingsrechter, hetgeen, vooral bij bijtincidenten, regelmatig gebeurt (zie het hierboven aangehaalde arrest van het hof Den Haag, zie ook: <https://www.advocatenblad.nl/2017/11/24/een-dier-is-g%E2%80%8Ceen-zaak/>), kan nog slechts teruggave van de tegenwaarde van het inbeslaggenomen dier worden overgegaan.

Indien een last tot teruggave volgt terwijl het beslag al is afgedaan, maakt de betrokkene aanspraak op schadevergoeding. Waar dat bij bijvoorbeeld een inbeslaggenomen auto niet problematisch is, men koopt dan van die schadevergoeding immers een vervangend voertuig, ligt dat bij levende dieren uiteraard anders. In de Memorie van Toelichting wordt immers ook expliciet opgemerkt: "*Bijtincidenten hebben enerzijds vaak enorme impact op het slachtoffer en anderzijds worden soms verstreckende maatregelen genomen ten opzichte van een dier dat door de eigenaren als volwaardig onderdeel van het gezin wordt gezien*". Juist nu dat wordt onderkend, strekt het tot de aanbeveling de verstreckende maatregelen zoveel mogelijk te beperken en te zoeken naar alternatieven.²

Zo is onder de huidige wetgeving teruggave onder voorwaarden niet mogelijk. De officier kan weliswaar de beslagene (of een ander), als bewaarder aanwijzen, maar als de officier van justitie

² In dat verband kan het een gemis worden genoemd dat de aanbeveling uit het rapport van de Raad voor Dierenangelegenheden, die kort gezegd inhoudt dat gestreefd moet worden naar meer bestuursrechtelijke afdoening, niet is overgenomen. In dat kader kan ook gewezen worden op: <https://www.sdu.nl/blog/strafrechtelijk-beslag-op-levende-dieren.html>.

daartoe niet bereid is, kan de rechter na een klaagschrift enkel het beklag afwijzen of teruggave gelasten. Juist vanwege de emotionele waarde die dieren vertegenwoordigen, zou het goed zijn de beklagrechter de mogelijkheid te geven tot teruggave onder voorwaarden. Ook omdat in dat kader als voorwaarde kan worden gesteld dat (bij beslag na een bijtincident) trainingen bij een erkende hondentrainer worden gevolgd of bepaalde maatregelen worden genomen (zoals een aanlijn- en muilkorfplicht, de aanschaf van deurdrangers, etc.). Op die manier wordt niet alleen bereikt dat de eigenaar diens dierbare hond kan behouden, maar worden ook nieuwe bijtincidenten voorkomen. Daarnaast biedt dit de rechter die de zaak uiteindelijk inhoudelijk behandelt, nog alle ruimte om een beslissing ten aanzien van het dier te nemen. Die ruimte bestaat de facto niet meer indien het beslag al is vervreemd of vernietigd voorafgaand aan de zitting. Daarnaast zou de rechter de mogelijkheid moeten krijgen om, indien teruggave van de hond na een bijtincident niet wenselijk wordt geacht, een ander als bewaarder aan te wijzen, al dan niet op kosten van de betrokkene. Zo kan bijvoorbeeld bereikt worden dat de hond buiten de omgeving waar het incident heeft plaatsgevonden verblijft en wordt getraind en wordt eveneens vervreemding of vernietiging voordat inhoudelijk op de zaak wordt beslist, voorkomen.

Deze teruggave onder voorwaarden kan ook worden ingezet bij beslag op dieren in verband met een verdenking van dierenverwaarlozing, bijvoorbeeld waar het 'first offenders' betreft en waar aldus ruimte voor verbetering is.

Door teruggave onder voorwaarden mogelijk te maken, wordt recht gedaan aan het uitgangspunt dat een dier geen ding is en niet als voorwerp behandeld dient te worden. Daarnaast wordt hiermee recht gedaan aan de belangen van de verdachte of de beslagene, die in dit wetsvoorstel onvoldoende naar voren komen.

Conclusie

De voorgestelde invoering van een misdrijfvariant van het huidige artikel 425 Sr wordt afgeraden. Van een daadwerkelijke uitbreiding van de vervolgingsmogelijkheden is geen sprake, terwijl een specialis in het leven wordt geroepen, die bovendien kan leiden tot onnodig veel meer toepassing van strafvorderlijke dwangmiddelen.

Voor het overige strekt het tot de aanbeveling de toelichting op het wetsvoorstel aan te vullen en te verduidelijken, waar het gaat om de positie van professioneel dierhouders in het kader van de voorgestelde gedragsaanwijzing en waar het gaat om het houderschapbegrip.

Voorts wordt geadviseerd dit wetsvoorstel aan te grijpen om te komen tot een wijziging van de regeling van het strafvorderlijk beslag op levende dieren, om meer recht te doen aan de belangen van de verdachte c.q. beslagene, doch ook aan de belangen van de dieren.